

MORELLI GUSZTÁV

1848—1909.

MORELLI GUSZTÁV halálával sokszorosító művészetünk történetének egy olyan fejezete záródik le, melynek eleje is úgyszólván vele kezdődött.

A szabadságharc leverése után fametszők lépnek a negyvenes években tevékenykedő rézmetszők helyébe. Riedl, Huszka, Pollák és Ruzs tanítványaikkal együtt fürgén ellátják az egykorú lapokat és könyveket illusztrációkkal s a nyomdákat díszekkel. Iskolájukból korán kiemelkedik a fiatal Morelli, aki alig húsz éves korában már fölkelte maga iránt a közfigyelmet Munkácsy rajzai után készült

fametszeteivel. Első föllépésétől kezdve egészen ez év március 21-én bekövetkezett haláláig csaknem kizárólag Morelli volt az, aki a fametszés terén nálunk nevel, tanít és dolgozik s ő jóformán az első, külföldön is híressé vált mesterünk a sokszorosító művészet ez ágában.

Morelli 1868-ban kezd önállóan működni Budapesten. Megkezdí Orbán Balázs báró a Székelyföld leírása című munka illusztrálását s a csaknem egy életem át tartó összeköttetését a Vasárnapi Ujsággal. Közben három évig tartó tanulmányútra indul állami ösztöndíjjal. Párisban, Londonban és Lipcsében tölti ez éveket s jelentőset fejlődve, itthon folytatja

művészetét. 1874-ben készíti Petőfi első diszkiadásához a fametszetű képeket Than, Jankó, Keleti, Mészöly és Greguss után. Soha szebben ennél Petőfit nem illusztrálták, formában, lélekben egyaránt símulnak a kísérő képek a nyomtatás karakteréhez s a nagy költő szelleméhez. A kitüntető magasztalás, mely Morellit e munkái révén a szakemberek és a kritika részéről érte, arra indította a magyar kormányt, hogy az országos mintarajziskolában fametszési szakosztályt állítson fel s ennek vezetésével őt bizza meg. 1883-ban ugyane minőségben az iparművészeti iskolába helyezik át, ahol mind haláláig működik. 1876 óta ahány fametszet csak nálunk készül, az mind az ő vagy tanítványainak keze alul kerül ki. A tankönyvek és szakmunkák nagy tömege között is előkelő helyet foglal el az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben című kiadvány magyar részének fametszetsorozata, amely egymaga számra nézve az 1600-at meghaladja és mind Morelli vezetése alatt jön létre.

A szerföltött széleskörű tevékenység közepette, amelyet Morelli a fametszés terén mintegy 40 éven át kifejt s amely számtalan illusztrációs munkán kívül az összes állami értékpapírok, kölcsönkötvények és nagyrészt a bélyegek fametszetű kivitelét is felöleli, nevezetesebb munkái az 1885. évi országos kiállítás nagy oklevele, Zichy Mihálynak az aradi vértanúk albu-

mához rajzolt két allegóriájának könnyed átültetése a fadúcra és újabban Feszty Árpád a Magyarok bejövetele című körképének óriási fametszete, mely eddig elé páratlan nagyságban csaknem ötödfél méternyi hosszúságban briliáns technikával készült. Kísérletezik színes fametszettel is. De lassankint a fotomechanikai sokszorosító eljárások mindinkább háttérbe szorítják a reprodukáló fametszést, úgy hogy Morelli tevékenysége is a legutóbbi években néhány oklevélen kívül, leginkább tankönyvek pontos és világos ábrákkal való felszerelésére irányul.

Morelli művészete a Doré-féle fametszeti felfogásban gyökeredzik. Föltétlen híve a tónusmetszésnek, amely nem is annyira fametszés már, mint inkább favésés. Technikai virtuozitása nem alkuszik meg az anyag sajátjaival, hanem ugyanarra a hatásra törekszik, mint a festő. Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben lapjain vékony fehér vonalak tömkelegének bevésésével keresi az átmeneti fényhatásokat. Az első Petőfi diszkiadásnál, ahol az illusztráló művészek is erős dekoratív érzéket árulnak el, — még Morelli is fakszímilet metsz, ő maga is elfogadja a dekoratív korlátozásokat.

Napjainkban az utóbbi irány kerekedett felül. Azért jelenti a magyar sokszorosító művészet történetében Morelli halála az általa keresetté, ünnepeletté tett tónusos fametszés halálát is.

